

Socialförvaltningen
ÄldreförvaltningenDnr SOF 2023/581
Dnr ALD 2023/240**Handläggare**
Socialförvaltningen
Erika Márkus
Telefon: 08-508 25 370**Till**
Socialnämnden
11 juni 2024Äldreförvaltningen
Theresa Olsson
Telefon: 08-508 362 21Äldrenämnden
11 juni 2024

Stockholms stads program för stöd till anhöriga

Förslag till nytt program för stöd till anhöriga för
socialtjänstens verksamheter.

Förvaltningens förslag till beslut

1. Äldrenämnden godkänner förslaget till program för stöd till anhöriga och överlämnar det till kommunfullmäktige.
2. Äldrenämnden föreslår att kommunfullmäktige delegerar till äldrenämnden att genomföra mindre ändringar med anledning av den nya socialtjänstlagen. Äldrenämnden beslutar under förutsättning att kommunfullmäktige godkänner förslaget att delegera till äldredirektör att teckna detta.

Sammanfattning

Stockholms stads program för stöd till anhöriga 2021-2024 har under 2024 reviderats och förslag till nytt program för socialtjänstens verksamheter har tagits fram. Nytt program föreslås gälla från år 2025 och tills kommunfullmäktige beslutar om annat.

I förslag till nytt program har synpunkter och underlag inhämtats från utvärdering av Sweco, nationell anhörigstrategi¹, intresseorganisationer, chefer och medarbetare i Stockholms stads socialtjänst, Region Stockholm samt anhöriga.

Äldreförvaltningen
Avdelningen för stadsövergripande
äldreomsorgsfrågorÄlvsjö Stationsgata 21
12534 Älvsjö
Telefon 08-508 362 21
theresa.olsson@stockholm.se
start.stockholm

¹ Nationell anhörigstrategi - inom hälso- och sjukvård och omsorg S2022/02134

Ändringar som gjorts är bland annat revidering av syfte och mål, förändring i disposition och omfattning, förtydligande om målgrupp, uppdatering av underlag, tillägg om nationell anhörigstrategi samt tillägg om mänskliga rättigheter. I förslag till nytt program har fem fokus-områden med tillhörande aktiviteter tagits fram. Dessa anger prioriterat arbete för stöd till anhöriga och består av:

- Information om socialtjänstens stöd till anhöriga
- Kunskap och kompetens
- Stöd till anhöriga
- Samverkan
- Systematisk uppföljning

Socialnämnden och äldrenämnden ansvarar för att programmet sprids inom stadens socialtjänst. Socialnämnden, äldrenämnden och stadsdelsnämnderna ansvarar för att implementera, genomföra och löpande följa upp de delar som rör deras verksamheter.

Bakgrund

År 2024 fick socialnämnden i budgetuppdrag att i samarbete med äldrenämnden revidera Stockholms stads program för stöd till anhöriga.

Ärendet

Stockholms stads program för stöd till anhöriga är en fortsättning på programmet för stöd till anhöriga 2021-2024. Programmet ska ange ramar och riktning för hur stadens socialtjänst ska arbeta med stöd till anhöriga.

Inför revidering av programmet har underlag främst inhämtats från:

- Utvärdering av Stockholms stads program för stöd till anhöriga 2021-2024. Genomförd av Sweco hösten 2023 på uppdrag av socialnämnden och äldrenämnden (se bilaga).
- Dialogmöte med intresseorganisationer.²
- Två workshops med chefer och medarbetare i Stockholms stads socialtjänst.
- 19 djupintervjuer med anhöriga i Stockholms stad.
- Dialogmöte med representant från Region Stockholm.³

² Anhörigföreningen i Stockholm, Attention, Brottsofferjouren, Demensföreningen Stockholm, Ersta vändpunkt, Funktionsrätt Stockholms stad, Kommunstyrelsens pensionärsråd, Maskrosbarn samt det gemensamma för socialnämnden, äldrenämnden och överförmyndarnämnden Rådet för funktionshinderfrågor.

³ Hälso- och sjukvårdsförvaltningen, Region Stockholm

- Dialogmöte med Stockholms stads barnombudsman, funktionshinderombudsman samt äldreombudsman.
- Nationell anhörigstrategi.

Inför revideringen har socialförvaltningen och äldreförvaltningen tagit hänsyn till pågående omställning till en långsiktigt hållbar socialtjänst utifrån förslag till ny socialtjänstlag samt omställningen till god och nära vård och omsorg. Det genom att lyfta fram betydelsen av tidiga och förebyggande insatser samt vikten av att utgå från den enskildes behov och situation i mötet med den anhörige.

Revideringar

I förslag till reviderat program har nedan ändringar gjorts jämfört med nuvarande program.

- Revidering av syftesbeskrivning. Det för att tydligare fokusera på det som anhörigstödet kan påverka.
- Revidering av målformulering samt tillägg av två mål. Det för att knyta an till den nationella anhörigstrategin.
- Delvis förändrad disposition och att programmet i sin helhet har kortats ner.
- Förtydligande om att målgruppen anhöriga till personer som drabbats av skjutningar och dödligt våld innefattar personer i kriminell miljö som drabbats av skjutningar och dödligt våld.
- Uppdaterade texter för att ha aktuellt underlag.
- Revidering av text om stadsövergripande verksamheter i syfte att fokusera mer på stödet som erbjuds istället för organisering.
- Lagt till text om den nationella anhörigstrategin.
- Lagt till text om mänskliga rättigheter istället för barnrätts-, funktionshinder- och jämställdhetsperspektiv.
- Istället för en åtgärdslista har fem fokusområden med tillhörande aktiviteter tagits fram. Fokusområdena med aktiviteter anger prioriterat arbete inom stöd till anhöriga.
- Viss språklig justering och redaktionella ändringar.

Syfte med programmet

Programmet syftar till att öka kvaliteten i Stockholms stads socialtjänst så att anhöriga upplever att de har en bra livssituation och får likvärdiga insatser oavsett var i staden de bor.

Mål med programmet

- Stockholms stads socialtjänst har ett anhörigperspektiv som genomsyrar alla verksamheter och yrkesgrupper som möter anhöriga.

- Anhöriga görs delaktiga i den närståendes omsorg, stöd eller vård i den mån det är möjligt utifrån frivillighet och samtycke.
- Anhörigas behov uppmärksammas och anhöriga erbjuds stöd med kvalitet.

Fokusområden i programmet

I förslag till nytt program har fem fokusområden med tillhörande aktiviteter tagits fram. Detta har gjorts utifrån de rekommendationer som lämnades i utvärderingen av Sweco, förslag från medarbetare och chefer inom Stockholms stads socialtjänst, från intresseorganisationer samt från enskilda anhöriga vid djupintervjuer.

Följande fokusområden har valts ut:

- information om socialtjänstens stöd till anhöriga
- kunskap och kompetens
- samverkan
- stöd till anhöriga
- systematisk uppföljning

Ärendets beredning

Detta tjänsteutlåtande har utarbetats i samarbete mellan socialförvaltningen och äldreförvaltningen. Det gemensamma, för socialnämnden, äldrenämnden och överförmyndarnämnden, rådet för funktionshindersfrågor har behandlat ärendet vid sammanträde den 5 juni 2024. Kommunstyrelsens pensionärsråd, KPR, har behandlat ärendet den 4 juni 2024. Samverkan med de fackliga organisationerna har skett i socialförvaltningens förvaltningsgrupp den 5 juni 2024 och i äldreförvaltningens förvaltningsgrupp den 5 juni 2024.

Jämställdhetsanalys

Anhöriga är både kvinnor och män, flickor och pojkar. Ett jämställdhetsperspektiv har genomgående beaktats vid revideringen av programmet för stöd till anhöriga. Studier visar att det finns skillnader i vilken typ av stöd som kvinnor respektive män ger till sina närstående. Kvinnor ger oftare stöd och hjälp med hushållsarbete, personlig omvårdnad och medicinsk hjälp medan män oftare ger ekonomiskt och praktiskt stöd. Forskning visar att bland de som ger stöd till en närstående så påverkas kvinnors hälsa och ekonomi mer negativt jämfört med männens. Stöd till såväl närstående som anhöriga är därför viktigt utifrån ett jämställdhetsperspektiv.

Förvaltningarnas synpunkter och förslag

Stockholms stads program för stöd till anhöriga ger riktning och ramar för socialtjänstens arbete med stöd till anhöriga. Programmet är ett viktigt styrdokument för att stärka och fortsätta utveckla

anhörigperspektivet inom socialtjänsten. Programmet bidrar till att medvetandegöra att anhörigstöd är ett ansvar för alla medarbetare och chefer samt ge legitimitet och fokus på frågor om anhörigstöd. Stockholms stads socialtjänst erbjuder stöd till anhöriga på olika sätt och till en bred målgrupp. Enligt utvärdering utförd av Sweco 2023 har anhörigstödsinsatserna ökat inom staden och programmet har bidragit till ökad likställighet, även om detta behöver fortsätta utvecklas.

Fokusområden

Under revidering av programmet har underlag samlats in från flera olika håll för att få en så heltäckande och gemensam bild som möjligt av utvecklingsbehov i stödet till anhöriga. Utifrån detta har fokusområden och aktiviteter för fortsatt arbete valts ut.

Ett behov av fortsatt arbete som framkommit handlar om ökad likställighet. Stadsdelsnämnderna är olika organiserade och har olika förutsättningar vilket gör att anhörigstödet kan se olika ut. Genom att fokusera på uppföljning och samordning av stödet ser förvaltningarna att likställigheten kan stärkas. Därför föreslår förvaltningarna ett särskilt fokusområde för uppföljning men ser att likställigheten även kan stärkas genom kompetenshöjande insatser och informationsinsatser vilka också är utvalda fokusområden

Ett annat behov av fortsatt arbete som framkommit handlar om stödet till barn som anhöriga. Det finns en osäkerhet i vilka funktioner som ger vilket stöd, hur stödet ges samt en efterfrågan om mer kunskap om anhörigstöd till barn. Förvaltningarna ser därför behov av att ha detta som en särskild aktivitet under fokusområdet stöd till anhöriga.

I samtal med intresseorganisationer, enskilda anhöriga, medarbetare och chefer har det framkommit behov av mer tillgängligt anhörigstöd genom digital teknik som ett komplement till befintligt stöd. Förvaltningarna ser att det är viktigt att se över möjligheter att utveckla stöd till anhöriga i digitalt format och har därför föreslagit en aktivitet för detta i programmet.

Information om stadens stöd till anhöriga behöver fortsätta utvecklas, i både digitalt och annat format, för att kunna nå ut till alla grupper av anhöriga. För det föreslås i programmet flera aktiviteter under fokusområdet som innefattar information.

Därtill ser förvaltningarna att det behövs mer kunskap om vad ett anhörigperspektiv innebär inom socialtjänsten samt fortsatt arbete för samverkan. Därför föreslås fokusområden och aktiviteter för detta.

Hantering av synpunkt om utvidgning av målgrupper för programmet

Under revidering av programmet har synpunkter från medarbetare, chefer och intresseorganisationer lämnats om att bredda målgruppen för programmet ytterligare. Det genom att inkludera anhöriga till personer som utsatts för våld i nära relation, hedersrelaterat våld eller som är våldsutövare. För att ytterligare bredda målgrupperna för programmet om stöd till anhöriga är förvaltningarnas bedömning att ett särskilt uppdrag krävs för att utreda ett sådant behov samt i det inbegripa hur stödet i så fall ska vara utformat, tillhandahållas och vilka resurser som krävs.

Genomförande

Socialnämnden och äldrenämnden ansvarar för att programmet sprids inom stadens socialtjänst. Socialnämnden, äldrenämnden och stadsdelsnämnderna ansvarar för att implementera och genomföra de delar som rör deras verksamheter. Socialnämnden, äldrenämnden och stadsdelsnämnderna ska löpande följa upp programmet för stöd till anhöriga utifrån fokusområden och tillhörande aktiviteter, gärna integrerat med verksamhetsuppföljning. Genomförande av aktiviteterna planeras med fördel in i verksamhetsplaneringen. Programmet gäller från år 2025 och fram tills kommunfullmäktige beslutar om annat. Detta i enlighet med bilaga 11:3, Stockholms stads budget 2024.

Äldreförvaltningen föreslår att äldrenämnden godkänner förslaget till program för stöd till anhöriga och överlämnar ärendet till kommunfullmäktige.

Veronica Wolgast Carstorp
Socialdirektör
Socialförvaltningen

Patric Rylander
Äldredirektör
Äldreförvaltningen

Bilagor

1. Förslag till nytt program för stöd till anhöriga.
2. Program för stöd till anhöriga 2021-2024.
3. Swecos utvärdering av Stockholms stads program för stöd till anhöriga 2021-2024.